

РЕЦЕНЗИЯ

на дисертационния труд на Велизар Весков Петров
на тема „Преодоляване на регионалните диспропорции в Република
България чрез прилагане на ОП „Инициатива за малки и средни
предприятия“ 2014-2020“
за придобиване на образователна и научна степен „Доктор“
от проф. д-р Румен Янков, Великотърновски университет

Рецензията е изготвена и представена на основание на заповед на Ректора на Софийски университет за определяне на състава на научното жури и насрочване на публичната защита (РД 38-110/22.02.2021 г.), решенията от първото заседание на научното жури, и Правилника за условията и реда за придобиване на научни степени и заемане на академични длъжности в СУ „Св. Климент Охридски“

Професионално направление: 4.4. Науки за Земята (География на населението и селищата)

Обучаващо звено: Катедра „Регионално развитие“, Геолого-географски факултет, СУ

Научен ръководител: доц. д-р Тони Трайков

Заглавие на труда: „Преодоляване на регионалните диспропорции в Република България чрез прилагане на ОП „Инициатива за малки и средни предприятия“ 2014-2020“

Име на дисертанта: Велизар Весков Петров

1. Данни за докторанта и докторантурата

Велизар Петров е зачислен като редовен докторант в докторска програма „География на населението и селищата“ към катедра „Регионално развитие“ (Заповед РД 20-112/17.01.2017 г.). Същият е отчислен с право на защита, считано от 1 февруари 2020 г. След решение на Факултетния съвет на ГГФ от 16 февруари 2021 г., Ректора на СУ утвърждава научно жури във връзка със защитата на дисертацията.

По процедурата, регламентирана в ЗРАСРБ, Правилника за приложение и Правилника за условията и реда за придобиване на научни степени и заемане на академични длъжности в СУ не откривам нарушения. Докторантът е изпълнил задълженията си по учебен план. Дисертационният труд е предаден завършен в рамките на установения срок.

2. Данни за дисертацията, автореферата и публикациите по темата

Представеният за рецензиране дисертационен труд на тема „Преодоляване на регионалните диспропорции в Република България чрез прилагане на ОП „Инициатива за малки и средни предприятия“ 2014-2020“ има общ обем от 200 страници. Изложението включва увод, три глави, заключение и литературни източници. Библиографският списък съдържа 115 източника, в т.ч. 84 на латиница.

Научната проблематика е разработена цялостно и задълбочено според обхвата на изследването. Трудът съдържа всички задължителни структурни компоненти. Актуалността на темата е несъмнена, предвид необходимостта от географски анализ и изводи от прилагането на мерките по оперативната програма в контекста на регионалното развитие.

В началото на дисертационния труд са приложени списъци на съкращенията и речник на икономическите термини. Това е приемливо в географска разработка със силни интердисциплинарни връзки, доколкото може да се предположи, че терминологията в социално-икономическата география е напълно ясна и на автора, и на читателите.

В увода се обосновава актуалността на въпросите за регионалните диспропорции. Обективна е тезата, че въпреки мерките за смекчаване на неравенствата в регионалното развитие на ЕС, те на много места се задълбочават, като редица региони са с устойчиво ниски нива на

икономически растеж. Нарастването на диспропорциите поставя Европа в *териториална главоблъсканица* (автора, с. 7). При това инвестирането в мащабни национални инфраструктурни обекти, според дисертанта, не дава дългосрочен тласък за развитието на отделен регион. Като оставим настрана оригиналния език, тези постановки насочват към тематичната сърцевина на дисертационния труд – целенасоченото подпомагане на малките и иновационни предприятия, главно в промишлеността, като средство за активизиране на изоставащите райони.

Било е необходимо по-прецизно формулиране на методологическите опори, особено на основната теза и хипотеза на автора. Прегледа на тази част оставя впечатлението, че обхватът и ограниченията в изследването се отнасят само за предприятията, но не и за териториите, и въобще, за доминиране на икономическия подход над географския.

Първа глава „Теоретични и методологически подходи при управлението на регионалното развитие и малките и средни предприятия“ (МСП) обхваща много съществените въпроси за формирането на регионалните диспропорции, значението, което се отдава на малките и средните предприятия в регионалната политика, и нормативната и регулаторна база на ЕС в тази насока. МСП се разглеждат като фундамент на регионалната и местната икономика (не навсякъде разграничени от автора). При това, както правилно е подчертано (с. 16), те са силно зависими от фактори и условия с ограничен пространствен обхват на въздействие – природни ресурси, селищна среда, социално-демографски структури, местни общности и др. Някои теоретични и концептуални препратки относно регионализацията и регионалната политика в първия подраздел на главата изглеждат отвлечени, неясни, несвързани с изследователските задачи.

Втора глава „Оценка и анализ на модела на развитие на малките и средни предприятия и механизмите за подкрепа на тяхното регионално икономическо развитие“ е посветена на анализ на механизмите за подкрепа на МСП в международен план и в България. Третият подраздел анализира ефективността на ОП „Инициатива за малки и средни предприятия“ (ИМСП) в подкрепата на бизнеса на местно ниво. Тук беше мястото икономическият подход да се синхронизира с регионалния. Главна слабост на работата е дефицитът на географски факти, съждения и изводи. Те биха конкретизирали и повишили резултативността на анализа.

Трета глава е озаглавена „Подобряване прилагането на механизмите на ОП „ИМСП“ за намаляване на регионалните диспропорции и насърчаване на регионалната икономика“. Тя си поставя задачата да даде насоки по прилагането на т. нар. добри практики за подпомагане и съотв., за постигане на целите на регионалната политика. Във връзка с това са разгледани възможностите за диверсифициране на достъпа до финансови ресурси. Направен е SWOT анализ на управлението на оперативната програма.

Заключението включва основните изводи, произтичащи от дисертационния труд. Акцентира се на връзката между *пространственото* (регионалното) развитие и общата икономическа среда за функционирането на малките и средни предприятия. Правят се изводи за ролята на МСП в експорта, участието на чуждестранните инвестиции, значението на институционалната инфраструктура, развитието на бизнес-инкубатори и т.н. Някои от заключенията имат краен, спорен характер (с. 193). Критика предизвиква, преди всичко, отсъствието на преки препоръки по отношение на използване на потенциала на МСП за преодоляване на регионалните диспропорции.

Въпреки тези слабости, в съдържателно отношение дисертационният труд на Велизар Петров е оригинално и самостоятелно научно изследване. Научната терминология е приложена прецизно. Забележките са от стилос характер – объркан словоред, неполучливи преводи в цитиранията, безкрайни изречения и абзаци, и др. Недостатък е почти пълното отсъствие на картосхеми сред фигуративните материали, неправилното озаглавяване на съществуващите (с. 151. с. 156), непълните таблици (с. 153) и др.

Авторефератът от 40 стр. стегнато и коректно отразява методологията, съдържанието и резултатите на дисертационното изследване.

По темата на дисертационния труд В. Петров представя 3 научни публикации.

Изложението, структурата и оформлението, както и придружаващите материали – автореферат и публикации по темата напълно отговарят на изискванията към дисертационен труд.

3. Научни приноси

В автосправката на приносите в дисертацията са посочени пет научни приноса. С някои забележки и коментари приемам изпълнението им за действително. Обобщено, представеният труд разширява и задълбочава познанията върху факторите на регионалното развитие. Научните приноси на дисертанта могат да бъдат оценени както в теоретико-методологичен, така и в научно-приложен аспект.

На първо място, ролята на малките и средните предприятия за ускоряване на развитие на регионите, респ., за преодоляване на регионалните диспропорции, е разкрита и доказана с конкретни данни. При това е направен задълбочен анализ на функционалните особености и регулаторната база в дейността на МСП. Утвърждаването с нови изследвания на състоятелността

на тази методологическа позиция (колкото и да изглежда тривиална) в условията на нарастващи диспропорции в регионалното развитие на страната е напълно актуално. Тя насочва към необходимостта от формиране на гостоприемна регионална среда за функциониране на МСП, вместо грандоманско преследване на големи инфраструктурни и производствени проекти. Това, впрочем, е залегнало по смисъл в не съвсем сполучливо формулираната изследователска теза (с. 10) и на други места в дисертацията. Що се отнася до рефлексията върху демографското състояние на регионите, отдавам го на интуицията и амбицията на автора за продължаващи изследвания, доколкото никъде в дисертацията не откривам анализ и оценка в тази насока.

Приложно значение имат анализите на модела на развитие и механизмите за подкрепа на МСП, фокусирани върху ефектите на регионално и локално ниво (гл. II). Те са подкрепени от сравнения в международен план и в крайна сметка насочват към проблемите на инвестирането, участието в оперативните програми и ефективността в усвояването на европейски финансови средства.

Авторът разработва аргументирано някои по-рядко дискутирани въпроси за връзките на инициативите за подпомагане на МСП (но не само в рамките на конкретната оперативна програма) с развитието на селските райони, програмите за насърчаване на заетостта и конкурентоспособността, финансовите структури и политики, и др. програми на ЕС, които са със съществен кумулативен ефект върху темповете на развитие на регионите.

Принос на разработката са анализът на управлението на ОП „Инициатива за малките и средни предприятия“ и предложенията за повишаване на регионалната ефективност при подпомагането на МСП в България чрез неговото усъвършенстване. Необходимостта от реформи, в

частност диверсификацията на механизмите, става още по-актуална с навлизането в новия програмен период и то в условията на глобални икономически сътресения.

Дисертационният труд на Велизар Петров развива научните познания и е принос в един сложен и многопластов сегмент на регионалната политика. Той е съсредоточен върху възможностите за целенасочено подпомагане на малкия и среден бизнес, като гръбнак на регионалната икономика, с цел смекчаване на диспропорциите в регионалното развитие.

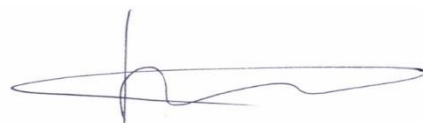
4. Заключение

Дисертационният труд на Велизар Весков Петров е компетентно и задълбочено научно изследване. Научните достижения на разработката са принос в интердисциплинарната научно-приложна област на регионалното развитие. Авторът е представил някои от изследователските си тези при участия в научни форуми. Пожелавам на В. Петров да продължи с изследванията си в тази област, предвид голямото и практическо значение, и проблемите пред регионалното развитие на страната.

Рецензираният дисертационен труд отговаря на изискванията на ЗРАСРБ и произтичащите правилници. Ще гласувам с „да“ за присъждането на образователна и научна степен „доктор“ на дисертанта, като призовавам членовете на уважаемото научно жури също да гласуват положително.

30 април 2021 г.
Велико Търново

Рецензент:

.....
/проф. д-р Румен Янков/